

ประโยค ป.ธ. ๓
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘

๑. ชิวหคฺคฺ-ปลายลีน เป็นกรณีของอักขระอะไรบ้าง ๑ อักขระเหล่านั้น เกิดในฐานไหน ๑ เรียกว่าอะไร ๑
๒. ในสนธิ การต่อมีเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑ จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ ๑ มยฺหเม เวโส
เป็นสนธิอะไร ๑ ตัดและต่ออย่างไร ๑
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้
  - ก. เสยโย เป็นคุณนามชั้นไหน ๑
  - ข. ไนปฺงลิงค์ มีการันต์อะไรบ้าง ๑
  - ค. ปลสโว เป็นวิภคฺติอะไรได้บ้าง ๑
  - ฌ. เอต คัพท์ เป็นสัพพนามชนิดไหน ๑
  - ง. ภณฺ, เทญฺจา เป็นนิบาตบอกอะไร ๑
๔. อาย, อีย ปัจจัย เป็นไปในความอะไร ๑ ใช้ประกอบกับอะไร ๑ ทสฺสามิ, และ ปจฺจสฺสึ ประกอบด้วยเครื่องปรุงอะไรบ้าง ๑
๕. กิริยากิตฺก มีเครื่องประกอบต่างจากกิริยาอาชยาอย่างไร ๑ หตฺติมารโก, โพิธิ (ภณฺ), ปมาโท ลงปัจจัยอะไร ๑ เป็นรูปและสาธนะอะไร จงตั้งวิเคราะห์มาดู ๑
๖. ตัปฺปฺริสฺสมาส กับ อัปฺยยิภาวฺสมาส ต่างกันอย่างไร ๑ ปาปรหิโต (ภิกฺขุ), สฺสาวสงโฆ (ตถาคฺโต) เป็นสมาสอะไรบ้าง จงตั้งวิเคราะห์มาตามลำดับ ๑
๗. ฌิก ปัจจัย มีในตัดทิตไหนบ้าง ๑ และใช้ต่างกันอย่างไร ๑ มณฺณมยฺ (รถจกฺก), เวรี, โกสลลฺ ลงปัจจัยอะไร ๑ ในตัดทิตไหน ๑ จงตั้งวิเคราะห์มาดู ๑

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓ ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. ชิวหคฺคฺ-ปลายลีน เป็นกรณีของอักษร ๗ ตัว คือ จ ฎ ท ธ น ล ส ฯ อักษรเหล่านั้นเกิดที่ ฟัน ฯ เรียกว่า ทันตชา ฯ

๒. ในสนธิการต่อมี ๒ อย่าง คือ ต่อศัพท์ที่มีวิภัติให้เนื่องด้วยศัพท์ที่มีวิภัติ ตัวอย่างเช่น จตุตทาโร อิม ต่อเข้าเป็น จตุตทาโรอิม เป็นต้น ๑ ฯ ต่อบทสมาส ย่ออักษรให้น้อยลง ตัวอย่างเช่น กต อุปกาโร ต่อเข้าเป็น กโตปกาโร เป็นต้น ๑ ฯ

มยฺหเมวโส เป็นอาเทศนิคคหิตสนธิ และโลปสระสนธิ ตัดเป็น มยฺห-เอว-เอโส ระหว่าง มยฺห-เอว นิคคหิตอยู่หน้า ถ้าสระอยู่เบื้องปลาย แปลงนิคคหิตเป็น ม ต่อเป็น มยฺหเมว

ระหว่าง มยฺหเมว-เอโส ถ้าสระหน้าและสระหลังไม่มีพยัญชนะคั่นในระหว่างลปสระหน้า คือ อ ที่ มยฺหเมว ต่อเป็น มยฺหเมวโส ฯ

๓. ได้ตอบคำถาม ต่อไปนี้ คือ

ก. เสยฺโย เป็นคุณนามชั้นวิเสส ฯ

ข. ในปุงลึงค์มีการันต์ ๕ คือ อ อิ อี อุ อู ฯ

ค. ปสฺโว เป็นได้ ๓ วิภัติ คือ ปฐมาวิภัติ ทุตติยาวิภัติ และอาลปนะ ฯ

ฌ. เอต คัพท์ เป็นสัพพนามชนิดนิยมสัพพนาม ฯ

ง. ภณ เป็นนิบาตบอกอาลปนะ ส่วน เทภูจฺจา เป็นนิบาตบอกที่ ฯ

๔. อาย อีย ปัจจัย เป็นไปในความประพฤติ ฯ ใช้ประกอบกับนามศัพท์ทั้งที่เป็น นามนาม ทั้งที่เป็นคุณนาม ให้เป็นกิริยาศัพท์ ฯ

ทสฺสามิ ประกอบด้วยเครื่องปรุง คือ ทา ธาตุ อ ปัจจัย สฺสามิ วิภัติ ทมวดภวิสสันติวิภัติ สำเร็จรูปเป็น ทสฺสามิ ฯ

ปจฺจสฺโสสุ ประกอบด้วยเครื่องปรุง คือ ปฏฺฐิ บทหน้า อ บทหน้า สฺ ธาตุ ลง อ ปัจจัย ลง อุ วิภัติ ทมวดอชฺชตตนิวิภัติลง ส อาคม สำเร็จรูปเป็น ปจฺจสฺโสสุ ฯ

๕. กิริยาภิกถ์ มีเครื่องประกอบต่างจากกิริยาอาชยาต คือ ไม่มีบทหน้าและบุรุษเท่านั้น ฯ

หตฺถิมารโก ลง ณฺนุ ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ตั้งวิเคราะห์ว่า หตฺถิ มาเรตติ หตฺถิมารโก ฯ

โพธิ (ภาน) ลง อี ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ ตั้งวิเคราะห์ว่า พุชฺณติ เตนาคติ โพธิ (ภาน) ฯ

ปมาโท ลง ณ ปัจจัย เป็นภาวรูป ภาวสาธนะ ตั้งวิเคราะห์ว่า ปมฺชฺชนํ ปมาโท หรือเป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ ตั้งวิเคราะห์ว่า ปมฺชฺชติ เตนาคติ ปมาโท ฯ

๖. ต่างกันอย่างนี้ คือ นามศัพท์มี อ วิกัตติเป็นต้นในที่สุด ท่านย่อเข้าด้วยบทเบื้องปลาย ชื่อตัดปุริส-
สมาส สมาสที่มีอุปสัคหรือนิบาตอยู่ข้างหน้า ชื่ออภัยยิภาวสมาส ฯ

ปาปรหิโต (ภิกขุ) เป็นปัจเจกมีตัดปุริสสมาส

ตั้งวิเคราะห์ว่า ปาปสฺมา รหิโต ปาปรหิโต (ภิกขุ)

สสาวกสงฺโฆ (ตถาคโต) เป็นสหบุพพบทพหุพพิหิสมาส มี ฉฺฉฐิตฺตปุริสสมาสเป็นภายใน มีวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

ฉ. ตป.   วิ. สวากานํ สงฺโฆ สวากสงฺโฆ

ส. พหุพ.   วิ. สท สวากสงฺเมน โย วตฺตตีติ สสาวกสงฺโฆ (ตถาคโต) ฯ

๗. ฌิก ปัจจัย มีในโคตตตัทธิต และตรตยาทิตัทธิต ฯ ใช้ต่างกันอย่างนี้ คือ ฌิก ปัจจัยในโคตต-
ตัทธิตใช้แทนศัพท์ได้เฉพาะ "อปฺจจ" ศัพท์อย่างเดียว ส่วน ฌิก ปัจจัยในตรตยาทิตัทธิต
ใช้แทนศัพท์ได้ทั่วไปไม่จำกัด ฯ

มณิเมยฺ (รตจกฺก) ลง มย ปัจจัย ในปกติตัทธิต

ตั้งวิเคราะห์ว่า มณินา ปกตํ มณิเมยฺ (รตจกฺก) ฯ

หรือ มณิสฺส วิกาโร มณิเมยฺ (รตจกฺก) ฯ

เวรี ลง อี ปัจจัย ในตทสสัถิตัทธิต

ตั้งวิเคราะห์ว่า เวรํ อสฺส อตฺถิติ เวรี ฯ

โกสลฺลํ ลง ญย ปัจจัย ในภาวตัทธิต

ตั้งวิเคราะห์ว่า กุสลฺลสฺส ภาโว โกสลฺลํ ฯ